

Helga Nikolaisen (th) har megen glæde af planterne i højbedene uden for boenheden. Ligesom hun på sin egen terrasse har et væld af sommerblomster. Hér er hun sammen med Karen Sørensen (tv) og Anna Laurberg i haven ved Højagercentret.

Dyr er også grønne omgivelser

På Højagercentret i Jelling er grønne omgivelser og ikke mindst dyr en væsentlig bestanddel

Af: Irene Brandt

»Hos os er grønne omgivelser også dyr,« siger Anna Laurberg, der er områdeleder på Højagercentret i Jelling. Hun fortsætter:

»Allerede tilbage i 80'erne havde vi en stor indhegning med geder og en fuglevoliere med papegøjer og undulater.«

I dag arbejder ledelse og personale på Højagercentret med udgangspunkt i Eden-konceptet, hvor netop planter og dyr er væsentlige indslag, når

ældres ensomhed, kedsomhed og hjælpeløshed ønskes afhjulpet; men dyrene og planterne

er som sagt ikke noget nyt på centret.

Karen Sørensen er gruppeko-

ordinator i den ene boenhed på Højagercentret. Her bor især mennesker, der på grund af demenslidelser har brug for en skærmet bolig. Hun fortæller, hvordan dyrene indgår i boenheden:

»Det er vores erfaring, at de dyr, man kan røre ved, er den største succes; men vi har både fugle, fisk og heste, som går i indhegningen lige uden for enhedens lukkede have, hvor vores beboere kan færdes frit og uden opsyn. Om sommeren

Højagercentret

Højagercentret ligger i Jelling.

I dag er der tre boenheder med hver 12 boliger, hvoraf tre er aflastningsboliger. Til november åbner endnu en enhed - også med 12 boliger.

Personalet og ledelsen på Højagercentret har siden foråret været i gang med at indføre Eden-idéerne.

lukker vi somme tider hestene ud af indhegningen og ind i vores have, så går de og græsser mellem bordene, mens vi sidder og drikker vores eftermiddagskaffe,« fortæller Karen Sørensen.

I to af de tre boenheder er der hunde på vej. I den tredje har man besluttet sig for at holde høns i stedet; men indtil hundene ankommer, tager de ansatte ofte deres egne hunde med på arbejde. Snart åbner endnu en boenhed, og i forbindelse med dette byggeri er der planlagt en guldfiskedam i en naturlig lavning i terrænet.

Jordbærplanter på bordet

Tidligere brugte centret et firma, som passede centrets pottedplanter; men man enedes om, at denne ordning ikke alene var dyr - den fratog også beboerne en mulighed for selv at have glæden ved at passe pottedplanterne på centret.

»En stor del af beboerne kan sagtens passe planterne, og de vil også gerne - både udendørs og indendørs; men vi har fundet ud af, at de udendørs planter helst skal stå lige uden for døren - og gerne i krukke eller plantekasser, for beboerne glemmer dem, hvis de ikke hele tiden har dem for øje,« fortæller Anna Laurberg og fortsætter:

»I krukkerne har de i år haft både kartofler og radiser - især kartoflerne har været populære. Og så har de inde på spisebordet haft en særlig slags jordbær, som kan vokse inden døre i pletter. De har givet anledning til mange samtaler og forventninger.«

En anden god ting ved at dyrke kartoflerne og radiserne i krukke er, at disse kan tages med ind fra terrassen, så man kan kigge på dem inde i stuen, når man har lyst til det. Udover kartofler, radiser og jordbær, har beboere og personale på Højagercentret også glæde af krydderurter, som både kan bruges til at spise og dufte til,

samt sommerblomster af alle mulige slags, som også ofte giver anledning til lange drøftelser om pasning, navn og erindringer om egne succeser med netop denne plante i en for længst forsvundet have.

Grønne fingre

Ud over at være gode samtaleemner og dermed dejlig adspredelse, er planterne også en kærtkommen aktivitet hos de beboere, som har grønne fingre.

»Vi har en beboer, som laver stiklinger ud af alle de planter, hun ser. Hun finder et ledigt hjørne i en potte til stiklingen, og hun kan få alt til at gro. Hun har i hvert fald grønne fingre,« fortæller Karen Sørensen.

Blomsterne giver også beboerne mulighed for at plukke buketter til bordene i enheden - og så går der også tid med at holde øje med, om det snart er ved den tid, hvor personalet må have vandslangen frem og vande bede og krukke.

»Mange af vores beboere kommer fra en bolig, hvor de hele deres liv har haft en have, og en del har været landbrugere. De nyder, at de fortsat kan have kontakt til jorden og dyrene. For eksempel sagde en af vores beboere en dag til mig: Ja, for sådan en landmand, som jeg, der har haft både pryd- og urtehave altid, er det godt nok også dejligt, at vi har have hér.« fortæller Anna Laurberg. Og der er mere have på vej, for der er planer om endnu flere højbede med stauder, spiselige urter og bær. Bedene skal bygges på steder, hvor man let kan færdes, også selvom man bruger kørestol.

Hver af de 36 eksisterende lejligheder på Højagercentret har sin egen lille terrasse, med klatreplanter på espalier.

»Det er vigtigt for os, at beboerne også kan sidde i deres stol eller ligge i deres seng og se ud på det grønne og på livet, som foregår derude. Derfor er der også planter udenfor og ikke mindst udsyn til befærdede

arealer fra hver eneste bolig,« fortæller Anna Laurberg.

Sætter ord på

Dyrene og planterne har været en fast bestanddel på Højagercentret i mange år; men efter at personalet og ledelsen har taget Eden-konceptet til sig, er de blevet mere bevidste om, hvor stor betydning planter og dyr har for beboernes trivsel.

»Eden har hjulpet os til at sætte ord på, hvorfor planter og dyr er så vigtige i ældre menneskers omgivelser,« forklarer Karen Sørensen og Anna Laurberg uddyber:

»Eden-konceptet er godt til at forklare, hvorfor vi gør de ting, vi gør. Ikke kun i relation til de grønne omgivelser; men også i forhold til, hvordan vi som mennesker forholder os til beboerne på Højagercentret. Samværet i boenhederne er blevet mere familiært, og vi tænker nu mere på hinanden som ven-skaber. Tidligere kunne vi godt tolerere, hvis en medarbejder tog sit barn med på arbejde. I dag opfordrer vi dem til at gøre det, fordi vi nu ved, at børnene kan bidrage med noget, der er utroligt værdifuldt for vores beboere. Så i dag handler det ikke om, at personalet godt kan medbringe børnene, fordi vi så kan hjælpe dem med at løse et pasningsproblem i akutte situationer. I stedet er børnene velkomne, fordi de hér kan knytte bånd og beboerne kan have omsorg for børnene.

I forhold til tidligere oplever vi et niveauforskel i forhold til samværet mellem beboere og personale. Det er på et dybere plan nu, og vi lider ikke længere under, at vi skal være så professionelle, at vi ikke kan involvere os i beboernes liv.«

Giver mening

Eden-konceptets fremmeste formål er at afhjælpe ensomhed, kedsomhed og hjælpeløshed hos ældre mennesker. De grønne planter, dyrene og børnene er derfor ikke bare staffa-

ge, men væsentlige redskaber i denne målsætning.

»De giver alle gode samtaleemner!« understreger Karen Sørensen og fortsætter:

»Mange af vores beboere kan ikke huske, hvad de fik til middag i går, eller hvad de lavede i sidste uge; men dét, de ser her og nu, kan vi tale om, og det giver mening for dem. Derfor er det så afgørende vigtigt, at der hele tiden sker noget, som kan give anledning til samtaler. Det man ser, er det man snakker om. Og det er inspirationen fra interessante omgivelser, som udvikler os, og giver os alle mulighed for at vokse og gro.«

Planterne og dyrene er udover at være gode samtaleemner også ofte anledning til meningsfulde gøremål for beboerne. Planterne skal nippes og måske endda luges. Dyrene skal fordres, og når der er syv skiver rugbrød til overs fra morgenmaden, så er der selvfølgelig mindst én beboer, som skal en tur ud til en af shetlandsponyerne med levningerne.

»Men det er ikke kun vores beboere, som har glæde af det liv, der er skabt i boligerne takket være dyrene, planterne og børnene. For personalet er deres tilstedeværelse en god inspiration til at være nærværende, fordi personalet også kan drage nytte af de oplagte samtalemuligheder, de giver, så de altid har noget at tale med beboerne om. At blive talt med er meget, meget betydningsfuldt for os alle. Det giver os betydning som menneske og skaber ligeværd mellem mennesker,« afslutter Anna Laurberg.